

1862-07-07

SENDER

Titus Schouw

RECIPIENT

Georgia Skovgaard

FACTS

Document type:

Letter

General comment:

Læsevejledning

Brevet er transskriberet fortløbende

Foto 1 viser side 4 og 1

Foto 2 viser side 2-3

Foto 3 viser side 8 og 5

Foto 4 viser side 6-7

Foto 5 viser side 12 og 9

Foto 6 viser side 10-11

Foto 7 viser side 13

Foto 8 viser side 14

Sender's location:

Potchefstroom, Sydafrika

Archive:

Mappe 5 nr. 50

TRANSCRIPTION

Mappe 5

Brev nr. 50

Potscherfstroom d 7de Juli 1862

Kjære G. Nu gaar det over [?]. Da jeg seilede herved ventede jeg at see Elephanter og Strudse spadsere omkring paa Strandbredden for at modtage mig, og nu da jeg befinder mig paa 27 o SB 28 o ØL finder jeg en By, hvor Damerne gaa med Crinoliner og som vrimler af glimrende Boutiker, hvor man kan faa alt, hvad Hjertet begjære. Jeg antager, at man ved Ngami Søen finder Gasbelysning og en Jernbane til Algir, og Elephanter regner jeg allerede til undergaaede Dyr. Imidler Tid finder jeg dog Landet og hele Levemaaden her meget behagelig selv uden meerbemeldte store Dyr. Jeg har siden jeg sidst skrev reist langs med Vaaalfloden, den nordligste Arm af Orangefloden

●2●

Landet langs denne er temlig øde, det vil sige man kan være hist og her 2 a 3 Dage uden Menneskelige Boliger; det er store bølgeformige Flader bevoxede med langt Græs og paa sine Steder store Skove af tornede Mimosa Buske blandet med store Træer af samme Art. Landskabet minder mig særdeles om Jægersborg Dyrehave; Træerne ligne aldeles i Frastand storkronede Bøge og staa frit med Græsbevoxede Plainier imellem. Her igjennem slynger Floden sig, med afvexlende steile stenede Breder og jævnt nedad gaaende lerede Bakker næsten overalt bevoxede med tæt Krat; ind over Vandet hænge gamle store Piletræer, og paa mange Steder

●3●

minder Floden mig paafaldende om Kirsebærgangen fra Rysensteen Station til Vesterport. Her er naturligvis en Deel Vildt, mange Arter af Gazeller, enkelte Strudser, som i Forbigaaende sagt er noget af det morsomste, man kan jage; naturligvis fuldt op af Jacaler, Hyæner, vilde Katte; her skal endogsaa findes mange Løver, men de have ikke været høflige at vise sig, vi have ikke engang hørt dem om natten. Derimod have Hyænerne sunget ganske artigt i Cor med vore Hunde, til en behagelig Underholdning i den lang Vinternat. Hønsefugle vrimler her af navnlig af Perlehøns langs Floden, undertiden findes de saa

●4●

tæt som i et Phasaneri. Dagene her ere milde og behagelige som en klar smuk Septemberdag hjemme, men Nætterne ere kolde, lis er ikke nogen Sjeldenhed, det er man saa vant til. Jeg vil kun anbefale fremtidige

Reisende her at tage gode varme Klæder med helst Faareskindspelse. Livet her behager mig særdeles og jeg kan ikke erindre at have ført nogensinde et Liv mere overensstemmende med min Tilbørighed. Undertiden er Natten temlig lang og vanskelig at faa Hast paa og Aftenen lidt kjedelig naar man sidder og kryber sammen over Ilden; men Alt kan ikke være godt, og lidt Kjedeligt faaer man jo altid her i Livet; heldigt naar det kun er saa lidt

●5●

Vi reise kun langsomt, høist 3 danske Miil om Dagen, og stoppe lidt en heel Dag for at jage. Nu have vi ikke længer Muler for Vognen, men 14 Oxer og ikke mindre end 8 Rideheste, saa vi danne en heel lille Caravane. Det var først vor Hensigt at gaa lige Nord paa til en Kaferkonge som opholder sig nær ved Vendekredsen 24 o SB 26 o ØL. Men da vi vare komne noget paa Veien opgave vi det paa Grund af Efterretning om, at der grasserede Smaahopper hos samme Konge og paa Veien derop. Dersom Alt vil gaa efter Bestemmelse gaa vi nu endnu et Stykker Nord paa inden vi vil forlade Africa her op i den Transvalske Republik, hvor jeg haaber vi ville faa

●6●

Girafer at se, dersom ikke Alle Efterretninger ere falske, eller vi ere særdeles uheldige. Paa Grund af vor forandrede Reiseplan har jeg ikke faaet Brev fra Dig siden den 22 Mai da jeg fik dit Brev fra 26 Marts. Én Post er gaaet over uden at Du har faaet Brev fra mig, det beds undskyldt, det har sin Grund i den forandrede Reiseplan; vi kom ikke til den By, hvor jeg vilde have skrevet fra. Knuth var forsigtigere og skrev i tide; men det var rigtignok kun faa Dage efter midt sidste Brev. Overalt bliv ikke bange dersom |Du høre at | der kommer Brev hjem fra ham uden at Du har faaet fra mig; Du kan være overbeviist om han vilde øieblikkelig skrive til

●7●

Dig dersom der var hændt mig noget. Du siger i Dit sidste Brev, at jeg maaske ikke bryder mig om Dine Breve, det er naturligvis noget behageligt Nonsens, Du ikke kan mene. Jeg er naturligvis uhyre taknemlig for hvert Ord Du skriver, og netop det som er Ubetydeligheder for Dig hjemme bliver til Interessante Ting for mig, her 1000 Mile fra Dig og sætter mig ganske tilbage i Din Stue paa Øserbro, og jeg glemmer at jeg er i Africa. Derfor fortæl hvad Du vil, skriv hvad der falder Dig ind i Øieblikket Alt er kjært naar Du sender det. Husk paa at Breve, i det Mindste er det min Mening, ikke ere videnskabelige Afhandlinger eller interessante Avisartikler; men en jævn Samtale mellem gode Venner.

Saaledes betragter jeg

●8●

mit Skriveri; og derfor maa Du tilgive om mine Breve ikke ere saa interessante som Du maaske paa Grund af det interessante Thema havde Grund til at vente. I mange Retninger er det at beklage at vi begge ere saa uerfarne med [?Reiser] her i Africa; men det kan naturligvis ikke være andet, og jeg troer endda vi have gjort det ret godt efter Omstændighederne. Meest beklager jeg vor Mangel paa Plads i Vognen, vi maa naturligvis føre Masser af Proviant med os, men have ikke nær nok Plads for Alt, hvad vi burde have med. Vi kunne saaledes ikke tage det Mindste med af Skind og den Slags naturhistoriske Gjenstande som kunde

●9●

have Interesse hjemme. Vi burde have taget en Pakvogn med os; men det er nu bag efter.

Det er en ganske net lille By, jeg nu er i. Husene ligge spredte omgivne af stor Haver fulde af Frugttræer, Figner, Oranger og Apricoser. Gjennem Gaderne løbe aabne Vandledning med det klareste Vand fra den nærliggende lille Flod. Det maa see venligt og net ud om Someren naar Træerne have Blade. Men her er meget civiliseret; Du kan tænke Dig her skal være en Concert paa Fredag til Fordeel for en ny Kirke. Concertgiveren, en forhenværende hollandsk Officer, som nu er Spillelære her i Byen, foruden mange andre Ting

●10●

saasom: Organist, Fuldmægtig i et af Regjeringscontorene og Speculant i Alt hvad der kan tilbyde Fordeel, spiller endogsaa ret godt og er et ganske dannet Menneske. Naar man saa sidder om Aftenen og høre ham spille en eller anden Opera, og endelig til sidst faaer "Kong Christian staaer ved høien Mast" i Tilgift som en lille Artighed, saa kan man knap tro sig selv saa høit oppe i Africa; men hurtigt bliver man igjen sat ind i Situationen naar den halvnøgne Kaffer kommer ind i Stuen og bringer The. De egentlige Beboere her i Landet ere næsten alle af hollandsk Familie, og føre et ganske patriarkalsk Liv. Det er godmodige

●11●

ligefremme, gjæstfri men meget uvidende Mennesker. De minde mig uhyre om Bonden hjemme, navnlig den jyske. Deres første Spørgsmaal er altid hvor [man] kommer fra og hvad man hedder; det andet om man vil tage en Kop Kaffe. De holde grumme meget af Mammon og gjemme det helst paa Kistebunden. Konen sidder hele Dagen ved Kaffekjedlen, og

Huset er i Reglen fuldt af gifte Sønner og deres Koner og Børn, som leve sammen med Forældrene. De gifte dem naturligvis meget tidligt her til Lands. Pigerne naar de ere 14 a 16 Aar Mændene 18-20. Deres Fornødenheder ere faa, have de blot Kaffe, en god Riffel og Skydehest, deres Pibe og en Faareflok ere de fuldkomne lyksalige. Og heri ligne de

●12●

ikke Jyden, de ville ikke gjøre den mindste Anstrengelse for at forbedre deres Kaar. Landet her er rigt, her er Skove med Gavntømmer, mange Mineraler, her kan gro Kaffe, Sukker, Tobak, Vi og alle Arter af Frugter, her er Rigdom af gode Græsgange og Overflod af Vand, men her er ingen Arbeidskraft. Landet har kun været beboet, jeg mener af Hvide, i de sidste 20 Aar, men har uden Tvivl en stor Fremtid for sig.

Jeg veed i Grunden ikke hvad jeg skal skrive meer, Du husker jeg er ingen stor Skribent; jeg kunde jo fortælle dig Jagteventyr naar vi ride Strudsen saa nær paa Livet saa vi kunne see dens Øine staa stive i Hovedet af Skræk og Dumhed, og dog forlade de ikke den Retning de engang har valgt; men kun et Øieblik er man den saa nær, benyt det, spring af og skyd, thi i det næste vil selv den bedste Hest være [langt] bag efter. Eller Zebraen (egentlig Quaga) som man efter 10 Minutters rasende Ridt har faaet saa træt saa man kan fange den. Men Jagt er herlig at opleve men kjedelig at læse om, og andet vil ikke falde mig ind nu at fortælle

●13●

Nu kun min Bedste Hilsen til alle Dine og til gode Venner fra Din hengivne Broder. Lad endelig Drengene være saa meget som muligt i den friske Luft, og lad dem ikke i Tidens Løb blive til disse blege, magre forlæste Studenter, som nu danne Danmarks Ungdom.

●14●

Tro mig, en sund stærk Natur er langt bedre en Lærdom som en Professor. Forvæn endelig ikke deres Maver med Olie eller Kinderpulver. Naturen hjælper sig dog altid bedst selv. Luft, Vand og Bevæglse ere de sundeste og bedste Lægemidler.

Din Broder

Titus S.

tab mere et Thaimeri. Sagnet
 her er smilde og behagelige som
 en kles og smuk Septemberdag tyndt,
 men Natterne er koldere, Lys er ikke
 nogen Fjeldenshed; det er man
 vant til. Jeg vil kun anføre
 færdige Reiser her at tage
 gode varme Klæder med helst
 Faarshindspelt. Lint her bliver
 mig selv og jeg kan ikke erindre
 at have ført nogen sinde et
 mere over endklædende med min
 Tilfældighed. Under tiden er Natten
 temmelig lang og sauskelig at fæ
 Hest par og Aftenen lidt kjedelig
 naar man sidder og kryber sammen
 over Flden; men Alt kan ikke
 være godt, og lidt Kjædet for
 man jo altid her i Løst; heldigt
 naar det kun er saa lidt.

12. 9. 82
 KONGS-
 MUSEET
 ROVGAARD-MUSEET
 5 Nr. 950
 12. 9. 82

Høst. De jeg seilte hermed vandre
 jeg at der Elefanter og andre gæder
 omkring paa Træstokken for at smuttede
 mig, og nu da jeg befinder mig paa
 27° 53' 28" N. finder jeg en By, hvor
 Samerne gaa med Grindliner og
 som venter af glimrende Plutikon
 hvor man kan fæ alt, hvad Hjertet
 begjærer. Jeg antager at man ved
 Ngami den finder Gasbelgning
 og en Forbær til Algis, og Elefanter
 regner jeg allerede til de smukkeste
 Dyr. I midten af finder jeg dog Landet
 og hele Levensmaaden her meget bekjendt
 selv inden meerkendte store Dyr.
 Jeg har siden jeg sidst Høst reist
 langs med Vaal floden, den nord-
 lige Arm af Orange floden.

Landskabet langs denne er temlig øde, mindre Floden mig paafølbende
det vil sige man kan være hørt om Himmelsøgen paa Nyssestenen
og her 2-3 Dage inden Menneskelige Station til Vesterport. Her er
Bølger, det er store bølgeformige naturligvis en del Bødder mange
Floder bevoxede med langt Gras og Bødder af Jæger, enkelte Bødder, som
paa sine Steder store Skove af Bødder i Forbigaaende sagt er noget af det
Mimosa Bødder blødder med store morionitter, man kan jage;
Træer af samme Art. Landskabet naturligtvis fuldt af af Jæger,
mindre mig særdeles om Jægerskoven, Høner, vilde Hatter; her skal
Lyskæver, Træerne ligne altsammen endogaa findes mange Løver, men
i Træstaud storkronevi Bødder og de have ikke været saa høflige
staa frit med Græsbevoksede Plaan at ville sig, vi have ikke engang
invejen. Her igjennem stinger hørt dem om Natten. Derimod
Floden sig, med afværende store have Hønerne sigtet ganske
stuede Bødder og jævnt medad antog i Bødder med vore Hænder, til
gaende Løvede Bødder næsten en behagelig Underholdning i den
overalt bevoxede med tæt Træ, ud lange Vinterset. Hønefugle ori-
over Vandet hang gamle store her af navnlig af Forlebens Løve;
Piletræer, og paa mange Steder Floden, undertiden findes de saa

mitte Skrivers; og derfor maa
du følge om mine Breve
ikke ere saa interessante som
du maa ske paa Grund af det
interessante Thema havde Grund
til at reise. I mange Retninger
er det at beklage at vi begge er
saa nærme med Næsten her
i Africa; men det kan naturlig
vis ikke være andet, og jeg
troer endda vi have gjort det
ret godt efter Omstændighederne.
Meest beklager jeg vor Mangel
paa Plads i Vognene; vi maa
naturligvis frøe Mængden af Pro-
viant med os; men have ikke
når ved Plads for Althvad vi
burde have med. Vi kunne
endvidere ikke tage det Mindste
med at skrive og den Hags natur
historiske Gjenstande som kunde

Vi reise kun længere, hører
3 danske Mil om Løben, og
stopper tidt en heel Dag for at
jage. Nu have vi ikke længere
Muler for Vognene; men 14 Oger
og ikke mindre end 8 Bodelerter,
saa vi danne en heel lille Caravan.
Det var først vor Hensigt at gaa
lige Nord paa til en Hæverhøje
som oppholder sig nær ved Vinde
breden 24° S B 26° Ø L. Men da
vi oere kunne seigt paa Veien
opgave vi det paa Grund af Efters-
retning om, at der græssede
Smahopper hos samme Flod
og paa Veien derop. Derom alt
vil gaa efter Bestemmelser gaa
vi nu endnu et stykke Nord paa
inden vi vil forlade Africa her op
i den Transvaliske Republik
hvor jeg haaber vi ville faa

gaafer at see, derimod ikke alle. Sj. derimod der var haardt mig
Oftersætninger ere falske; eller vi noget. Du siger i dit sidste Brev,
ere særdeles ukjendte. Paa Grund at jeg maatte ikke trojda mig
af vor forandrede Rejseplan om disse Brev, det er naturligt
her jeg ikke faaet Brev fra Sj. siden noget bekjendt. Men du, du ikke
den 22 Mai da jeg fik dit Brev har men. Jeg er naturligvis
fra 26 Marts. En Post er gaaet ikke taknemlig for hvert Ord.
over siden at du har faaet Brev Du skriver, og netop det som er
fra mig, det bedes indskyldt, det Nødvendigheder for Sj. kjennethold
har sin Grund i den forandrede til interessante Ting for mig, her
Rejseplan; vi kom ikke til den 1000 Mile fra Sj. og sætter mig
Sj. hvor jeg vilde have skrevet ganske tilbage i den Tiden paa
fra. Minth var forhyget og i Africa. Derfor fortal hvad du
skrev i Tide; men det var rigtigst i Gæld. Alt er hjært naas
kun paa dage efter midt sidste Du under det. Naas paa at Brev
Brev. Dertil bli ikke bange desom i det Mindste er det min Mening,
du kom at ikke ere videnskabelige Afhandlinger
du kommer Brev hjem fra ham eller interessante Avisartikler; men
inden at du har faaet fra mig; du en jaen Samtale mellem gode
han vare overbevist om han Væmmer. Læder betragter jeg
vilde piblikkelig skrive til

i Nabo Jyden, der vilde offer gjøde den
mirakuløse Brænderenglen for at for-
bedre deres Naar. Landet her er
rigt, her er Skove med Jættebjælke,
Mange Mineraler, her kan man
finde Kaffe, Sukker, Tobaks, Vin og alle
Arter af Frugter, her er Rigdom af
gode Gæsgange og Overflod af
Vand, men her er ingen Bæstev-
kraft. Landet her kun været bebodt
af mig men af Skibe, i de sidste 20
Aar, men her inden Fortid en
stor Flok af Folk for sig.

Jeg oved i Trindem, i the kvad jeg skal
skrive meer, da hviender jeg er ingen
stor Portent, jeg kunde jo fortælle dig
Læstentent, naar vi ride Trindem saa
naar paa Endt saa vi hviender en dind
Pine staa stive i Thovdet af Thrak og
Sænder, og dog forlade det ikke den Stilling
de engang have valet i, men kien et
Pistke er man den saa naar, dogst det sprin
et og stige, thi i det næste af selv den sidste
Hed manges ofte. Men Sænder (enligt) Jæger
men manges ofte at Minutene pæne Hæder faar
saa taal saa man kan, dogst dem, Hviender
Hviender et glæve men Hviender at dog, jeg vil
Hviender et glæve men Hviender at dog, jeg vil

have Interesse bij oomme.
 O' Gharde, have toget en Fektoogen
 med os; omme det er nu bag
 efter. 12997
 Det er en gække med alle By
 og om d. 2. Skanne bys spede
 omgave af store Haars fælde af
 Frugttræer, Figen, Oranger og
 Apricoser. Gennem Gaderne
 løbe adne Vandledninger med
 det blandede Vand fra den nærliggende
 lille Fld. Det maa nu ventligt
 og sæt ind om Tueren naar
 Traerne have Blade. Men her
 er meget iiviliseret; så kan
 tænke By her skal være en Concert
 paa Fredag til Forveel for en ny
 Piske. Concertgiroren, en
 forhenwarende hollandsk Offici
 som nu er Spillemand her i Byen,
 forinden mange andre Ting

sation: Organist, Taldemagter, ligefremme, gjæstfri men meget
i et af Regjeringscontorerne og vridende Mammiker. De seende
Spisestue i Alt hvad der kan tilbydes mitz usynlige om Bonden hjemme,
Fordeel, spilles endogsaa ret godt. navnlig den jydsk. Sæd første
og er et ganske dækket Mammiker. Spørgsmaal er altid hvor kommer
Naar man saa sidder om Aftenen fra og hvad man hedder, det andet
og høre ham spille en eller anden om man vil tage en Krog Kaffe.
Spør, og endelig til sidst paa De holde grimmene meget af
"Bong Christian staaer ved hørten Mammikon og gjæmmer det hele
Maat" i Tilgift om en lille paa Postbureauet. Nogen
Rettighed, saa kan man koge sidder hele dagen ved Kaffejædning
tro sig selv saa høit oppe i og Høst er i Ruglen fuld af gifte
Afria; men hurtigt bliver Tønder og deres Høner og Børn, som
man i gjen sat ind i Skatene, lev sammen med Forældrene. De
naar den halvnoerne Kaffer gifte den naturligvis meget
kommer ind. Stuen og bringer tidligt her til Landt. Fjerner
The. De egentlige Preboste ha naar de ere 14 a 16 Aar Maudeen
i Landet ere næsten alle af hollands 18-20. Sæd Torvødemheden ere
Familie, og føre et ganske pædagog, faa; have de blot Kaffe, en god
altid Lø. Det er godmodige Piffel og Hydehest, deres P. le
men tydsalige. Og, heri bære de

Nu him min
Bedste Hustru
til alle dine og
til gode Venner.
fra din hengi'ne
Broder. 12997

Lad endelig
Drenge være
så meget som
muligt i den
friske Luft; og
lad dem ikke i
Tidens Løb blive
til disse Plege, man
forlaster Hødens,
som nu dæmme
Danmarks Rydder.

Tro mig, en mind
stærk Natur er langt
bedre en Lærdom som
en Professor. Forvæn
endelig ikke deres
Maver med Olie
eller Kindespulver.

Naturen hjælper
isg dog altid bedst
selv. Luft, Vand
og Bevægelse ere
de mindste og
bedste Lægemidler.

Den Broder
Titus ?